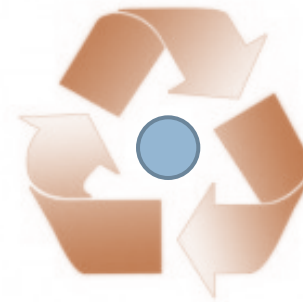

SOCIOEKONOMICKÉ ZMĚNY REGIONŮ ČR

Transformace sídelního prostoru

- stratifikace sídelních struktur
- uzemní diferenciacie
- koncentrační X dekoncentrační procesy
- integrační X desintegrační procesy

- metropolizace
- suburbanizace
- periferní oblasti

Definice periferie

- neustálený pojem
- problém definičních charakteristik
- problém územní jednotky
- problém dostupnosti dat
- zahraniční: W. Christaller, J. Friedmann, I. Wallerstein, M. Schuler, A. Reynaud, M. Heintel, W. Leimgruber, M. H. Schmidt
- čeští: M. Hampl, J. Musil, J. Müller, M. Jeřábek, M. Illner, A. Vaishar, T. Havlíček, P. Chromý, V. Jančák, M. Marada

Periferie v 80. letech

- pouze jako sekundární cíl jiných výzkumů
 - ▣ v rámci hodnocení vývoje osídlení ČSR
 - ▣ neexistence kontinuálních dat o změnách periferií
- polarizace definovaná jako míra exponovanosti daného území
 - ▣ vzdálenost a návaznost na hlavní centra osídlení
 - ▣ velikost a významnost územních jednotek
 - ▣ intenzita osídlení okolí dané jednotky
- pouze „teorie jádro-periferie“

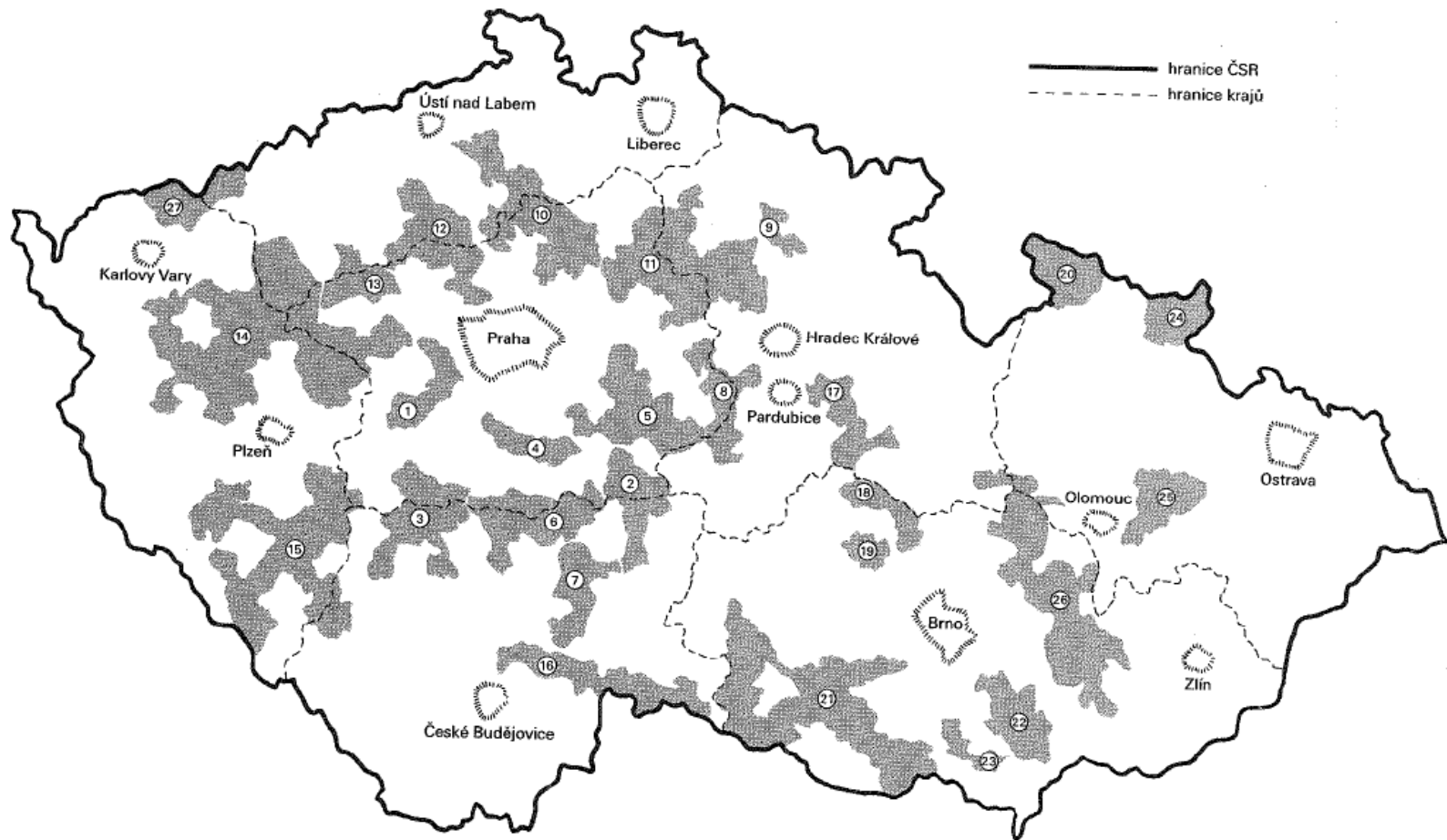
Teorie jádro-periferie

- Christaller – teorie centrálních míst
- Myrdal – teorie kumulovaných příčin
- Hirschmann – teorie nerovnoměrného rozvoje
- Friedmann – teorie polarizovaného rozvoje
- Wallerstein – teorie světového systému
- Peroux, Boudeville – teorie růstových pólů
- Heintel – subjektivita aktéra systému jádro-periferie
- Schuler, Nef – teorie pyramidy moci
- Brunet – Modrý banán
- Korčák, Hampl – nodální regiony
- Havlíček, Chromý, Jančák, Marada – případové studie

První vymezení periferií ČR

- J. Musil 1988 (data z roku 1984)
- na bázi generelových jednotek
 - ▣ 916x
 - ▣ statistická jednotka státní plánovací organizace Terplan
- kombinace vnějších celospolečenských faktorů a vnitřních, lokálních, příp. regionálních faktorů
- odhalení periferií tam, kde nebyly očekávány
 - ▣ mimo horské příhraniční oblasti
 - ▣ formální vznik vnitřních periferií ČR

První vymezení periferií ČR

Periferie v transformačním období

- otázka upozaděna za transformačními procesy ekonomiky – důraz na jádrové oblasti
- vycházely z „nulového stavu“ nivelizovaného regionálního rozvoje

- první projevy hlavně růstem nezaměstnanosti
- důraz na ekonomické ukazatele
- důraz na makroměřítkové pojetí
- důraz na strukturálně postižené regiony

Změny v hierarchické struktuře

- vnitřní polarizace
 - ▣ vztahy: část – celek, nižší – vyšší, malý – velký, nepodstatný – podstatný
- asymetrický vztah těchto polarit z hlediska rozdělení četností případů
 - ▣ mnoho částí a jediný celek
- triviální (nutná) povaha této asymetrie
 - ▣ více částí, než celků → více specifických, než obecných znaků

Změna vnímání periferie

- odklon (či větší variabilita ideálů) od kvality reprezentované městským prostředím
- větší atraktivita venkova

- venkov X periferie
 - venkov součástí periferie, periferie často venkovem
 - venkovské opakem městského, periferie může být i městem
 - vzájemný překryv či absorpce, ale bez nadřazenosti

Změna vnímání periferie

- populární suburbanizace – forma preference odklonu od města – vliv na vnímání periferie
- ohrožení suburbánů – jednostranné vztahy
- naděje periferií – součástí komplexních systémů

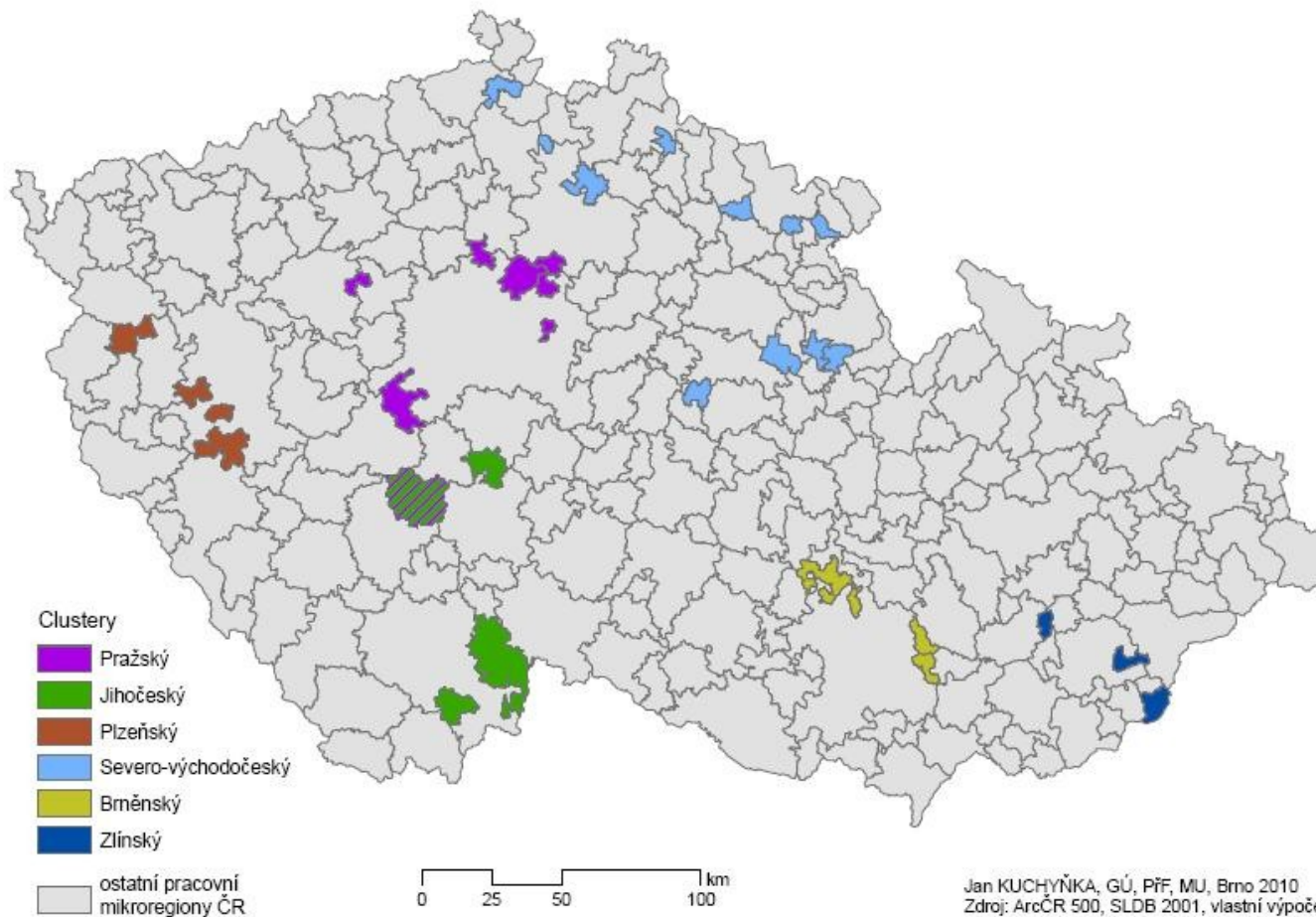
- ztráta důvodu nazývat periferní jako negativně neměstské, když se stává pozitivním ideálem
- periferie bez ambice stát se jádrem

Vztahově periferní území ČR

- periferie nikoli mimo ekonomický systém, ale mimo systém vztahů
 - ▣ bez vztahové provázanosti s okolím
 - ▣ s jednostrannými závislostmi na okolí
- vymezení dle
 - ▣ vztahové otevřenosti/uzavřenosti pracovních vztahů
 - ▣ reciprocity vztahů
 - ▣ relativizování dalšími vztahovými charakteristikami

Vztahově periferní území ČR

VZTAHOVĚ PERIFERNÍ MIKROREGIONY ČR

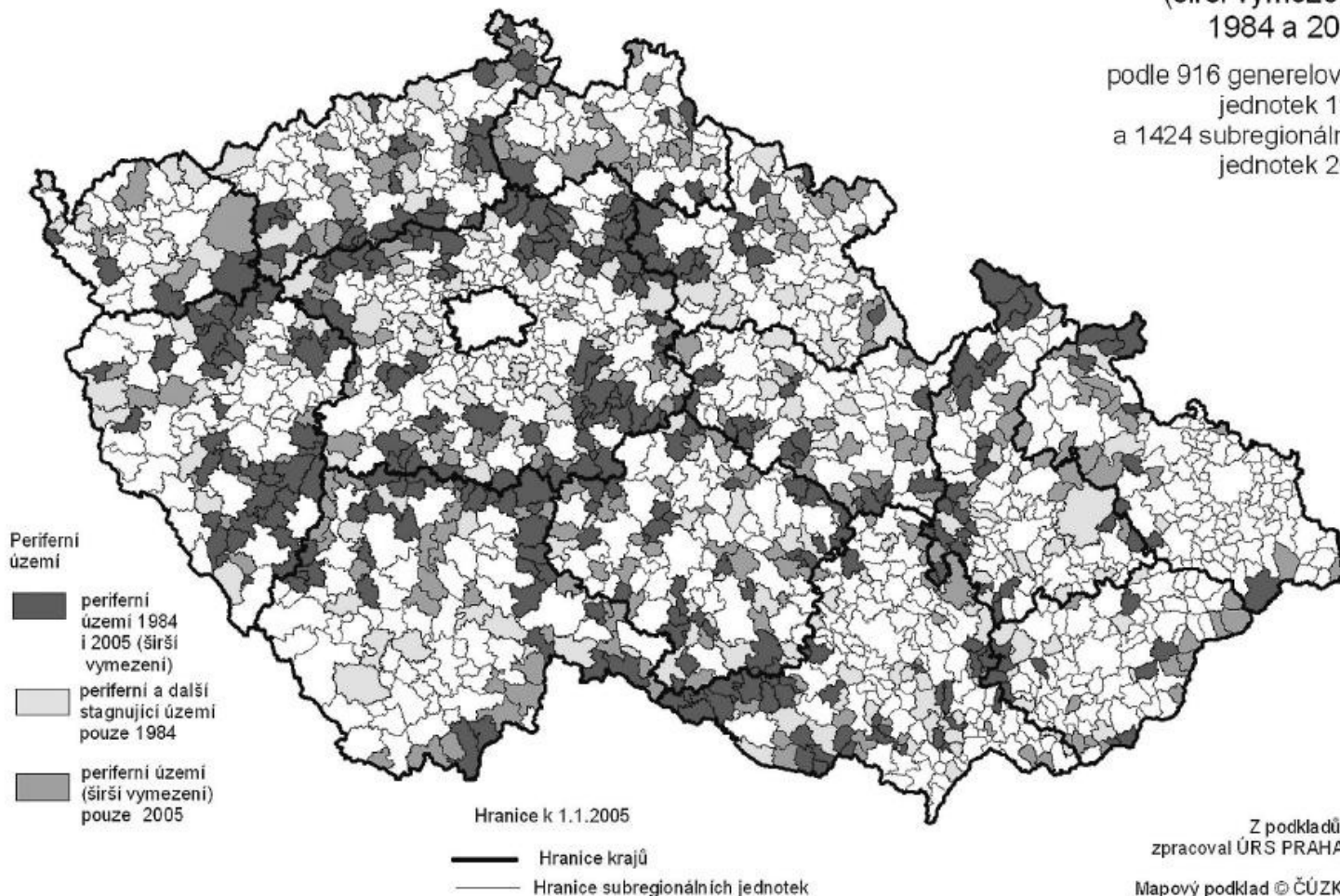
Transformace periferií

- výrazná změna po roce 1989
 - ▣ v územním rozložení dle jednotné metodiky
 - ▣ ve vymezení dle metodik nových
- nejpodstatnější však filozofický posun
- periferie není jasně a definitivně určena – konstrukt
- v prostředí společenských změn vliv i na deformaci / reformaci představ o periferialitě

Transformace periferií

Porovnání periferních území
(širší vymezení)
1984 a 2005

podle 916 generelových
jednotek 1984
a 1424 subregionálních
jednotek 2005

Z podkladů ČSÚ
zpracoval ÚRS PRAHA, a.s.

Mapový podklad © ČÚZK 2003